

Obsah

Ediční poznámka	7
Úvod aneb Co si nezapomenout vzít s sebou na cestu krajinou sociálního znevýhodnění	9
Sociální znevýhodnění – tematické pole bedekru	13
Sociální znevýhodnění	14
Sociální exkluze/sociální vyloučení	19
Ekonomické vyloučení	20
Prostorové vyloučení	23
Kulturní vyloučení	27
Sociální vyloučení v užším slova smyslu	29
Politické vyloučení	29
Symbolické vyloučení	30
Dva životy	32
Příběh první – Marcel	33
Příběh druhý – Jakub	39
Marcel vs. Jakub – dva životy, dvě kultury	41
Vývoj osobnosti dítěte v souvislosti s prostředím	45
Prostředí sociálně vyloučených lokalit a školní prostředí	47
Konflikt rodinné a školní praxe u dítěte se sociálním znevýhodněním	51
Rodina a bydlení	54
Role muže a ženy	59
Širší sociální prostředí	60
Výchova a vzdělávání v sociálně vyloučeném prostředí	63
Sociální vyloučení a vzdělávání	64
Koncept education vs. schooling	67
Jazykové bariéry dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	73
Sociální osvojení jazyka, komunikační bariéry	74
Jazyková situace dětí se sociálním znevýhodněním	78
Modelová situace dítěte ze sociálně vyloučené lokality	81
Kazuistika: Honza	83
Etnicky zatížený pohled	84
Příklad I. – Etnicky zatížená interpretace „rezignovaných“ pedagogů	85
Příklad II. – Etnicky zatížená interpretace „opečovavacích“ pedagogů	85
Komentář	86
Etnicky nezatížený pohled	88
Příklad III. – Interpretace Janova příběhu v intencích etnicky nezatíženého pohledu	88
Komentář	89

Vhodné pedagogické strategie a metody pro práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	93
Škola jako prostor s pravidly	94
Kázeň na škole, školní řád, pravidla třídy	94
Krizový plán školy	95
Obecné zásady předcházení problémům při sestavování školních tříd	95
Problém s dodržováním pravidel ve škole a třídě	96
Výchovné styly	100
Pedagogický konstruktivismus	102
Konstruktivismus jako teorie	103
Obsah vzdělávání	104
Vzdělávací postupy	105
Role učitele v konstruktivistické výuce	108
Žák v konstruktivistické výuce	108
Pozitiva a negativa konstruktivistické výuky	108
Příklad využití konstruktivistické výuky při rozvíjení jazykových dovedností	112
Východiska metodiky	112
Jazyková praxe ve škole	113
Jazykové úkoly	114
Jazykové úkoly: Jazykový podnět a výstup	116
Smysluplné cíle a úkoly	118
Podmínky rozvíjející a motivující jazykovou produkci	119
Začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem	120
Neznalost vyučovacího jazyka	121
Příprava na příchod nového žáka	122
Jak postupovat při přijetí žáka do školy	123
Audit dovedností	123
Metody auditu dovedností	124
Vyrovňovací plán	125
Kam se obrátit pro podporu?	126
Dva rozdílné přístupy k vyučování a učení	127
Přístup zaměřený na obsah	128
Přístup zaměřený na proces učení	129
Kognitivní přístup	130
Výhody a nevýhody přístupu zaměřeného na obsah ve vztahu ke kognitivnímu přístupu	133
Další metody a zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	139
Reflexe a postřehy učitelů	140

Zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	142
Virtuální kazuistika dvojího světa jednoho konkrétního školou povinného dítěte	149
Komunikace s rodinou, možnosti pedagogizace rodinného prostředí – zkušenosti z praxe	152
Rozhovor o spolupráci s rodinou a doučování v rodinách	153
Literatura a zdroje	161
Použitá literatura a zdroje	162
Kapitola Sociální znevýhodnění – tematické pole bedekru	162
Kapitola Vývoj osobnosti dítěte v souvislosti s prostředím	163
Kapitola Výchova a vzdělávání v sociálně vyloučeném prostředí	164
Kapitola Jazykové bariéry dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	164
Kapitola Modelová situace dítěte ze sociálně vyloučené lokality	165
Kapitola Vhodné pedagogické strategie a metody pro práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	165
Kapitola Další metody a zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	167
Doporučené příručky a jiné prameny	169
Příloha:	179
Metoda rozvoje poznávacích funkcí Reuvena Feuersteina	179